

Se khai TB số 77

VIỆN KIỂM SÁT NHÂN DÂN TỐI CAO
VIỆN KIỂM SÁT NHÂN DÂN CẤP CAO
TẠI ĐÀ NẴNG

Số: 75 /TB-VKS-DS

CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM
Độc lập - Tự do - Hạnh phúc

Đà Nẵng, ngày 13 tháng 9 năm 2022

THÔNG BÁO

Rút kinh nghiệm về kiểm sát việc giải quyết vụ án dân sự

Qua công tác kiểm sát việc giải quyết các vụ án dân sự theo thủ tục phúc thẩm, Viện kiểm sát nhân dân cấp cao tại Đà Nẵng nhận thấy việc giải quyết vụ án dân sự về "Tranh chấp di sản thừa kế", giữa nguyên đơn, ông Lê Đình Nguyên với các bị đơn, bà Lê Thị Huyền Vy; bà Lê Thị Thu Nguyệt; bà Lê Thị Trúc Mai và bà Lê Thị Diễm đã được xét xử theo Bản án dân sự sơ thẩm số 10/2020/DSST ngày 06/10/2020 của Tòa án nhân dân tỉnh Phú Yên có vi phạm, cần thông báo rút kinh nghiệm, cụ thể như sau:

I. NỘI DUNG VỤ ÁN.

Vợ chồng cụ Lê Đình Tân và cụ Trần Thị Huyền Lan có 05 người con: (Bà Lê Thị Huyền Vy, Lê Thị Thu Nguyệt, Lê Thị Trúc Mai, Lê Thị Diễm Trang và ông Lê Đình Nguyên).

Cụ Lan chết năm 2001. Sau khi cụ Lan chết, cụ Tân sống chung với bà Nguyễn Thị Thịnh, nhưng không đăng ký kết hôn. Ngày 09/01/2015, cụ Tân chết.

Các đương sự thống nhất di sản do cụ Tân, cụ Lan để lại gồm:

1. Diện tích đất 3.630m² (loại đất trồng lúa) thuộc các thửa 123, 124, 125 và 126 tại thôn Lê Uyên, xã Xuân Phương, thị xã Sông Cầu, tỉnh Phú Yên đã được cấp GCNQSDĐ cho cụ Tân ngày 13/11/2000 (trị giá 145.200.000 đồng).
2. Thửa đất số 10, bản đồ số 01, diện tích đất còn lại sau khi Nhà nước thu hồi là 322,2m² (loại đất trồng cây lâu năm, trị giá 22.554.000 đồng).
3. Thửa đất đìa nuôi tôm (thửa số 3, bản đồ trích đo), diện tích còn lại sau khi Nhà nước thu hồi là 1.746,3m² (trị giá 61.120.5000 đồng).
4. Thửa đất đìa nuôi tôm (thửa số 5, bản đồ trích đo), diện tích còn lại sau khi nhà Nước thu hồi là 1.849,5m² (trị giá 64.732.500 đồng).
5. 01 lô đất tái định cư thuộc khu A2, phường Lê Uyên Đông trị giá 750.000.000 đồng.
6. Số tiền 725.000.000 đồng (do Nhà nước chi trả bồi thường đìa nuôi trồng hải sản), được cụ Lê Đình Tân gửi tiết kiệm tại Ngân hàng Công thương - Phòng giao dịch thị xã Sông Cầu, chi nhánh Phú Yên (số tiền này, bà Vy đã rút ngày

27/02/2015, bao gồm cả tiền lãi, tổng cộng là 725.966.667 đồng).

7. Số tiền 730.000.000 đồng (Nhà nước bồi thường nhà ở và một phần đất vườn thuộc dự án mở rộng QL1), được cụ Tân gửi tiết kiệm tại Ngân hàng Nông nghiệp - Phòng giao dịch thị xã Sông Cầu, tỉnh Phú Yên (số tiền này bà Vy đã rút ngày 12/02/2015, bao gồm cả tiền lãi, tổng cộng là 732.737.500đ).

8. Số tiền 256.191.000 đồng (tiền Nhà nước bồi thường phát sinh đối với dự án QL1 và đối với dự án HTKT khu TĐC). Số tiền này Trung tâm phát triển quỹ đất thị xã Sông Cầu tạm gửi vào kho bạc Nhà nước.

Ngoài các tài sản trên, các bị đơn yêu cầu chia thừa kế gồm các di sản sau:

1. 01 lô đất tái định cư được giao tại khu tái định cư thuộc khu A2, phường Lê Uyên Đông (ngoài 01 lô đất tái định cư đã nêu trên).

2. Số tiền 300.000.000 đồng cụ Tân gửi 02 sổ tiết kiệm tại Ngân hàng Công thương chi nhánh Phú Yên - Phòng giao dịch thị xã Sông Cầu ngày 10/4/2014 (ông Nguyên đã rút số tiền 300.000.000 đồng từ tháng 01/2015, sau khi cụ Tân chết).

Nguyên đơn, ông Lê Đình Nguyên cung cấp di chúc do cụ Tân và cụ Lan lập chung ngày 19/02/2000; di chúc do cụ Tân lập năm 2008 (đối với ngôi nhà 204 Trần Nguyên Hãn, phường Phước Hòa, thành phố Nha Trang); di chúc do cụ Tân lập ngày 29/12/2010 và khởi kiện yêu cầu chia thừa kế theo di chúc. Ông Nguyên yêu cầu được nhận bằng hiện vật và trả lại giá trị cho các đồng thừa kế nếu có chênh lệch. Đối với các tài sản mà bị đơn yêu cầu chia thêm, nguyên đơn không đồng ý chia thừa kế vì đây là sản riêng của Ông.

Bà Nguyễn Thị Thịnh người liên quan, có yêu cầu độc lập cho rằng: Bà và ông Tân là vợ chồng, sống chung với nhau từ tháng 11/2017, nhưng chưa đăng ký kết hôn. Ngày 10/10/2014, ông Tân làm Giấy tặng cho Bà nhà và đất ở, diện tích 90m². Theo di chúc năm 2015 (không có ngày, tháng), ông Tân cũng di tặng cho Bà nhà đất nêu trên và tiền trong tổng số tiền ông Tân gửi Ngân hàng. Bà quản lý, sử dụng nhà đất ông Tân tặng từ ngày 10/10/2014 đến ngày ông Tân chết. Bà Thịnh yêu cầu các đồng thừa kế trả lại nhà đất ông Tân đã tặng cho Bà và công bố di chúc năm 2015 của ông Tân, chia số tiền 1.455.000.000 đồng và lãi suất theo tỷ lệ Bà được tặng cho; trả cho Bà 12.014.000 đồng chi phí chữa bệnh và mai táng cho ông Tân trước khi chia di sản thừa kế.

Bị đơn bà Lê Thị Huyền Vy, Lê Thị Diễm Trang, Lê Thị Trúc Mai, Lê Thị Thu Nguyệt đề nghị Tòa án không công nhận hiệu lực của các di chúc, giấy tặng cho tài sản và giải quyết chia thừa kế theo pháp luật toàn bộ di sản của cha mẹ để lại và yêu cầu nhận bằng hiện vật.

II. QUÁ TRÌNH GIẢI QUYẾT CỦA TÒA ÁN

Bản án dân sự sơ thẩm số 10/2020/DS-ST ngày 06/10/2020 của Tòa án nhân dân tỉnh Phú Yên đã quyết định:

"Không chấp nhận yêu cầu của ông Lê Đình Nguyên theo đơn khởi kiện ngày 08/8/2015 về việc yêu cầu chia thừa kế theo di chúc và tính công sức đóng góp xây dựng nhà, đất hải sản; Di sản của hai cụ Lê Đình Tân và cụ Trần Thị Huyền Lan được chia theo pháp luật; Chấp nhận một phần yêu cầu độc lập của bà Nguyễn Thị Thịnh về việc yêu cầu các đồng thừa kế trả số tiền chi phí chữa bệnh và mai táng cho cụ Tân và không chấp nhận một phần yêu cầu của bà Thịnh về việc cồng nhận hợp đồng tặng cho và tờ di chúc do cụ Tân lập năm 2015.

1. *Tuyên hủy các di chúc: Di chúc chung của vợ chồng ông Lê Đình Tân bà Trần Thị Huyền Lan lập ngày 19/02/2000, di chúc lập ngày 29/12/2010; Di chúc riêng cụ Lê Eình Tân lập ngày 21/10/2008; Di chúc riêng cụ Tân lập ngày 29/12/2010; Vấn bản tặng cho tài sản cho bà Nguyễn Thị Thịnh do cụ Tân viết tay lập ngày 10/10/2014 và di chúc 2015 vì không có căn cứ pháp luật*

2. *Không chấp nhận yêu cầu tính công sức đóng góp xây dựng nhà và cải tạo đất hải sản của nguyên đơn ông Lê Đình Nguyên.*

3. *Công nhận sự tự nguyện của đồng bị đơn giao cho ông Lê Đình Nguyên được quyền sử dụng diện tích đất lúa 3.630m² tại các thửa 123, 124, 125 và 126, tờ bản đồ số 4 tọa lạc tại xã Xuân Phương, thị xã Sông Cầu, tỉnh Phú Yên, theo GCNQSDĐ số 1098... QSDĐ/06 ngày 13/11/2000 do ông Lê Đình Tân, đứng tên tọa lạc tại xã Xuân Phương, thị xã Sông Cầu, tỉnh Phú Yên.*

4. *Công nhận số tiền 250.000.000đ theo thẻ tiết kiệm số PA 1967892 10/4/2014 và 50.000.000đ theo thẻ tiết kiệm số PK 0229749 ngày 10/12/2014 tại Vietinbank Khách Hòa là tài sản thuộc quyền sở hữu của ông Lê Đình Nguyên.*

5. *Giao quyền được mua 02 lô đất tái định cư (Một lô của ông Nguyên và một lô nhận thừa kế từ cụ Tân) tại khu tái định cư A2, khu phố Lê Uyên Đông, phường Xuân Yên, thị xã Sông Cầu với giá Nhà nước quy định cho ông Lê Đình Nguyên. Ông Nguyên phải thực hiện nghĩa vụ tài chính đối với hai lô đất được nhận và được chia theo pháp luật sau khi bản án có hiệu lực pháp luật.*

6. *Chia thừa kế theo pháp luật đối với di sản thừa kế của cụ Lan và cụ Tân mỗi ký phần thừa kế được nhận có giá trị là: 449.443.675đ.*

Giao cho ông Lê Đình Nguyên được quyền sử dụng đất: Thửa đất vườn có nhà ở (thửa số 10) có diện tích còn lại sau khi được Nhà nước thu hồi thực hiện dự án là 322,2m² gắn liền ngôi nhà tạm; Thửa đất đìa nuôi tôm (thửa số 3 BĐ trích đo) có diện tích còn lại sau khi được Nhà nước thu hồi thực hiện dự án là

1.746,3m²; Thửa đất đìa nuôi tôm (thửa số 5 BĐ trích đo) có diện tích còn lại sau khi được Nhà nước thu hồi thực hiện dự án là 1.849,5m² (kèm theo Giấy chứng nhận quyền sử dụng đất và sơ đồ hiện trạng); Ông Lê Đình Nguyên được quyền làm thủ tục nhận số tiền 256.191.000đ bồi thường, hỗ trợ tái định cư của hộ ông Lê Đình Tân được Trung tâm phát triển quỹ đất gửi vào tài khoản tạm giữ tại kho bạc Nhà nước thị xã Sông Cầu.

Bà Lê Thị Huyền Vy phải trả cho bà Lê Thị Thu Nguyệt 134.892.871đ; Ông Lê Đình Nguyên phải trả cho bà Lê Thị Thu Nguyệt 22.382.53đ, trả cho bà Nguyễn Thị Thịnh 130.920.986đ, trả cho bà Lê Thị Trúc Mai 157.275.402đ, trả cho bà Lê Thị Diễm Trang 157.275.402đ về khoản chênh lệch ký phần thừa kế được chia theo pháp luật”.

7. Không xem xét trách nhiệm của Ngân hàng TMGP công thương Việt Nam- Chi nhánh Phú Yên và Ngân hàng Nông nghiệp và Phát triển nông thôn Việt Nam- Chi nhánh Phú Yên về việc: Cho bà Lê Thị Huyền Vy rút thẻ tiết kiệm đứng tên ông Lê Đình Tân là không đúng pháp luật”.

Ngoài ra, bản án còn tuyên về án phí theo quy định.

1. Ngày 16/10/2020, bà Nguyễn Thị Thịnh (người liên quan có yêu cầu độc lập) kháng cáo đề nghị chấp nhận yêu cầu độc lập của Bà, yêu cầu được chia tài sản theo Di chúc và Giấy tặng cho và không buộc Bà phải chịu chi phí giám định là 5.000.000 đồng.

2. Ngày 16/10/2020, bị đơn bà Lê Thị Huyền Vy và bà Lê Thị Thu Nguyệt và ngày 19/10/2020, bị đơn bà Lê Thị Trúc Mai và bà Lê Thị Diễm Trang kháng cáo đề nghị hủy án sơ thẩm để xét xử lại theo hướng hủy toàn bộ các Di chúc và hợp đồng tặng cho tài sản của bà Nguyễn Thị Thịnh, chia di sản thừa kế cho các Bà bằng hiện vật.

3. Ngày 20/10/2020, Viện trưởng Viện kiểm sát nhân dân tỉnh Phú Yên có Quyết định kháng nghị phúc thẩm số 01/QĐKNPT-VKS-DS, đề nghị xét xử phúc thẩm theo hướng công nhận cả 02 lô đất tái định cư là di sản thừa kế; chia cho nguyên đơn, bị đơn bằng hiện vật là đất; chỉ buộc những người thừa kế trả cho bà Thịnh tiền công sức nuôi dưỡng là 05%.

Tại phiên tòa phúc thẩm, đại diện Viện kiểm sát nhân dân cấp cao tại Đà Nẵng đề nghị Hội đồng xét xử căn cứ khoản 2 Điều 308 BLTTDS 2015: Chấp nhận Kháng nghị phúc thẩm số 01/QĐKNPT-VKS-DS ngày 20/10/2020 của Viện trưởng Viện kiểm sát nhân dân tỉnh Phú Yên và chấp nhận kháng cáo của các bị đơn bà Lê Thị Huyền Ny, bà Lê Thị Thu Nguyệt, bà Lê Thị Diễm Trang và bà Lê Thị Trúc Mai; không chấp nhận kháng cáo của người có quyền lợi nghĩa vụ liên quan bà Nguyễn Thị Thịnh để sửa một phần Bản án sơ thẩm theo hướng: Công

nhận di sản thừa kế là 02 lô đất ở tái định cư để chia cho các đồng thừa kế và chia thừa kế bằng hiện vật cho các đương sự. Đối với yêu cầu chia công sức của bà Thịnh chỉ chấp nhận 05%.

Bản án dân sự phúc thẩm số 231/2021/DS-PT ngày 01/12/2021 của Tòa án nhân dân cấp cao tại Đà Nẵng, quyết định: Không chấp nhận kháng cáo của bà Nguyễn Thị Thịnh; Chấp nhận một phần kháng nghị của Viện trưởng Viện kiểm sát nhân dân tỉnh Phú Yên; Chấp nhận một phần kháng cáo của các bà Lê Thị Huyền Vy, Lê Thị Thu Nguyệt, Lê Thị Trúc Mai và bà Lê Thị Diễm Trang; Sửa Bản án dân sự sơ thẩm số 10/2020/DS-ST ngày 06/10/2020 của Tòa án nhân dân tỉnh Phú Yên đối với nội dung: Bổ sung vào di sản thừa kế của cụ Lan và cụ Tân giá trị 02 lô đất tái định cư là 1.020.000.000 đồng và số tiền gửi tiết kiệm tại Chi nhánh Ngân hàng Vietinbank 148.027.427đ để chia và chia thừa kế bằng hiện vật, căn cứ vào nhu cầu thực tế và sự quản lý của các đương sự để các đương sự đều được quản lý, sử dụng di sản thừa kế theo quy định của pháp luật.

III. NHỮNG VẤN ĐỀ CẦN RÚT KINH NGHIỆM

Hồ sơ vụ án thể hiện, khi thu hồi đất của cụ Tân, cơ quan chức năng giao 02 lô đất tái định cư (mỗi lô 120m²) có vị trí số 44 và 45, tại khu tái định cư thuộc khu A2, phường Lê Uyên Đông cho gia đình cụ Tân.

Tại Biên bản họp thống nhất cử người đại diện thừa kế tài sản của ông Lê Đình Tân vào ngày 24/7/2015 của Trung tâm phát triển quỹ đất thị xã Sông Cầu, tỉnh Phú Yên, ông Nguyên có ý kiến như sau: “*Hai lô đất tái định cư là tài sản phát sinh sau khi thu hồi diện tích đất ở và nhà ở. Do vậy, thực hiện di nguyện của cha theo đúng nội dung trong bản di chúc. Tôi đề nghị 02 lô đất tái định cư giao cho tôi được trọng quyền sử dụng (phần đất này sau khi nhận tôi sẽ xây dựng lại nhà ở để thờ cúng theo di nguyện của ba*”. Như vậy, ông Nguyên đã thừa nhận 02 lô đất là di sản thừa kế của cụ Tân để lại.

Mặt khác, tại văn bản số 137/PTQĐ ngày 13/9/2016 của Trung tâm phát triển quỹ đất thị xã Sông Cầu trả lời theo văn bản số 67/2016/TA-DS ngày 01/9/2016 về việc yêu cầu cung cấp thông tin của Tòa án nhân dân tỉnh Phú Yên có nội dung: “*Sau khi Nhà nước thu hồi toàn bộ phần diện tích đất 580m² loại đất ở đô thị gắn liền với nhà ở đã giao cho hộ ông Lê Đình Tân - Lê Đình Nguyên 02 lô đất tái định cư tại khu tái định cư Lê Uyên Đông, phường Xuân Yên. Tuy nhiên, việc giao đất chưa thực hiện được vì hiện nay ông Tân đã mất....về 02 lô đất tái định cư giao theo hình thức nhận chuyển nhượng quyền sử dụng đất theo giá Nhà nước quy định. thuộc khu A2*”.

Ngoài ra, tại Văn bản số 172/PTQĐ ngày 10/12/2019 của Trung tâm phát triển quỹ đất huyện Sông Cầu khi cung cấp thông tin cho Tòa án nhân dân tỉnh

Phú Yên có nội dung: “*Qua hai lần phê duyệt phương án bồi thường ông Lê Đình Nguyên (đại diện ông Lê Đình Tân) được giao 02 lô đất tái định cư theo quy định pháp luật. Căn cứ theo Quyết định số 10/2013/UBND ngày 23/4/2013 của UBND tỉnh Phú Yên ông Lê Đình Nguyên không được ưu tiên giao 02 lô đất tái định cư dành cho đối tượng có hộ khẩu tại phường Xuân Yên*”.

Như vậy, 02 lô đất tái định cư thuộc khu tái định cư A2, phường Lê Uyên Đông là di sản của cụ Tân, cụ Lan để lại. Ông Nguyên chỉ đại diện cho các đồng thừa kế để nhận. Nhưng bản án sơ thẩm lại xác định 02 lô đất tái định cư là của ông Nguyên nên không chia di sản thừa kế là không đúng, làm ảnh hưởng đến quyền lợi của các đồng thừa kế.

Di sản cụ Tân để lại gồm các khoản tiền gửi và các quyền sử dụng đất thuộc nhiều thửa đất có mục đích sử dụng khác nhau (đất vườn, đất đìa nuôi tôm và đất trồng lúa) tại thị xã Sông Cầu, tỉnh Phú Yên. Cả nguyên đơn và bị đơn đều sinh sống tại thành phố Nha Trang, tỉnh Khánh Hòa. Quá trình giải quyết vụ án, các bị đơn đều có yêu cầu được nhận di sản bằng hiện vật, các thửa đất đều có thể chia được và việc chia cho các đương sự bằng hiện vật không ảnh hưởng đến việc quản lý, sử dụng đất, vừa đảm bảo quyền lợi của các đồng thừa kế, nhưng bản án sơ thẩm lại giao toàn bộ các thửa đất cho ông Nguyên (02 lô đất tái định cư; 01 thửa đất vườn; 04 thửa đất lúa; 02 thửa đất đìa nuôi tôm có diện tích còn lại sau khi thu hồi) và buộc ông Nguyên thôi trả giá trị cho các đồng thừa kế là không đảm bảo nguyên tắc phân chia di sản thừa kế được quy định tại khoản 2 Điều 660 Bộ luật dân sự năm 2015, ảnh hưởng đến quyền lợi của các bị đơn. Do đó, bản án phúc thẩm đã sửa bản án sơ thẩm; xác định lại di sản thừa kế và chia thừa kế bằng hiện vật để đảm bảo quyền lợi của các đồng thừa kế.

Vụ án này, Viện kiểm sát nhân dân tỉnh Phú Yên đã làm tốt công tác kiểm sát việc giải quyết các vụ án dân sự, kịp thời ban hành quyết định kháng nghị phúc thẩm, được tòa án chấp nhận.

Trên đây là vi phạm của Tòa án nhân dân tỉnh Phú Yên trong việc giải quyết vụ án “*Tranh chấp di sản thừa kế*”, Viện kiểm sát nhân dân cấp cao tại Đà Nẵng thông báo đến các Viện kiểm sát các tỉnh, thành trong khu vực tham khảo và rút kinh nghiệm khi kiểm sát giải quyết vụ án tương tự.

Нơi nhận:

- Đ/c Nguyễn Quang Dũng - PVT VKSTC (b/cáo);
- Vụ 9, Vụ 14, VP VKSNDTC, VC1, VC3;
- VKSND các tỉnh, TP trong khu vực;
- Đ/c Viện trưởng VC2;
- Đ/c Hoàng - PVTVC2;
- Đ/c Thanh - PVT phụ trách V2;
- Lưu: HSKS.

Phan Vũ Hoàng